

Załącznik Nr 1

do uchwały Nr

Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim

z dnia

**SPRAWOZDANIE
Z GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY OPOLE LUBELSKIE ZA OKRES 2 LAT
- OD 01 STYCZNIA 2022 DO 31 GRUDNIA 2023r.**

Zgodnie z art. 87 ust 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292) Gmina Opole Lubelskie posiada opracowany na lata 2022-2025 „Czteroletni program opieki nad zabytkami dla gminy Opole Lubelskie”, który został przyjęty Uchwałą Nr XLI/365/2022 Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 22 czerwca 2022 roku.

W programie określone zostały zadania do realizacji przez Gminę Opole Lubelskie w postaci wytycznych dla ochrony obiektów zabytkowych:

Zadania programu opieki

1.

- a) W Gminnym Programie Remontu Kamienic powiązanych z projektem rewitalizacji zabytkowego centrum miasta „Opole Lubelskie - do dotknięcia, do zasmakowania- przygotowanie gminy Opole Lubelskie do rewitalizacji gospodarczo-społecznej obszarów zdegradowanych”, założono kontynuację remontów placów, ulic oraz kamienic w ścisłym centrum. Na powyższe działania przeznaczono kwotę to ok. **1.800.000,00 zł**. Program uzyskał akceptację Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sukcesywna realizacja związanych z tym działań będzie możliwa po uzyskaniu zewnętrznych środków finansowych oraz uzgodnieniu szczegółowych rozwiązań z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- b) Ponownie proponuje się prace związane z oczyszczeniem ze zbędnej roślinności i wyeksponowaniu w otoczeniu mogiły powstańczej (wpisanej do GEZ) znajdującej się w lesie Kluczkowickim. Działania z tym związane świetnie nadają się do realizacji we współpracy z młodzieżą szkolnej z pobliskich Kluczkowic. Należy jednak podkreślić, że wszelkie prace na tym terenie powinny być prowadzone we współpracy z Lubelskim Konserwatorem Zabytków.
- c) Powyższa uwaga odnosi się także do cmentarza wojennego w Górach Opolskich, który także wymaga uporządkowania i zweryfikowania wstępowania tam pochówków.
- d) Bieżące prace pielęgnacyjne zieleni na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Niezdowie (ob. w granicach administracyjnych miasta Opole Lubelskie).
- e) Proponuje się podjęcie w I. 2022-2023 programu badań ratowniczych kurhanu w Skokowie, który jest poważnie niszczone podczas eksploatacji leśnej drogi.
- f) W związku z regulacją zasad prowadzenia kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków wskazuje się na koniecznością uzupełnienia GEZ o karty zespołów tj.
 - zespołu pałacowo-parkowego w Niezdowie
 - zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim
 - zespołu kościelno-klasztornego w Opolu Lubelskim
 - zespołu kościelnego we Wrzelowcu
 - zespołu pałacowo-parkowego w Kluczkowicach
 - zespołu Nadwiślańskiej Kolei Wąskotorowej w Karczmiskach
- g) Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy

- h) Wdrażanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego)
- i) Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji)
- j) Walka z samowolami budowlanymi (reagowanie na przebudowy, rozbudowy, wszelkie przekształcenia obiektów znajdujących się w GEZ bez uzgodnień z władzami miasta i urzędem konserwatorskim).
- k) Ochrona panoram widokowych o wartościach kulturowych

2:

- a) Prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów)
- b) Zakończenie prac związanych z opracowaniem długofalowego, projektu kompleksowych działań planu remontów zabytkowych obiektów znajdujących się w zasobach komunalnych
- c) Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy
- d) Bieżąca kontrola stanu zachowania zabytków, zarówno zespołów, jak i pojedynczych obiektów, przez zarządców poszczególnych budynków.
- e) Prowadzenie działań popularyzatorskich nakierowanych na podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie lokalnego dziedzictwa kulturowego (zabytki architektury, ruchome i archeologiczne). Dostęp do tej wiedzy może wpłynąć na zmianę postaw ludności wobec dziedzictwa kulturowego i uczynić przedmiot troski. Widocznym przejawem tego zjawiska jest coraz częstsze informowanie właściwych organów o nielegalnych poszukiwaniach zabytków z wykorzystaniem detektora metali.
- f) Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych (będących własnością gminy) do nowych funkcji, mająca na celu ich ratowanie
- g) Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, cmentarzy)
- h) Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie
- i) Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji
- j) Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, itp.)
- k) Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych.

Zadania dodatkowe

1. Aktualizacja informacji o dziedzictwie kulturowym miasta w prowadzonym przez Urząd Miejski portalu internetowym www.opolelubelskie.pl. Stałe poszerzanie zawartości portalu internetowego o informacje na temat historii gminy, wartości zasobów dziedzictwa kulturowego, potrzeb ochrony, tradycji lokalnych. Zadanie mogłoby być realizowane przy współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Miasta Opola Lubelskiego. Działania takie wpływają na wzrost zainteresowania dziedzictwem kulturowym, przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności turystycznej miasta poprzez podniesienie rangi informacji turystycznej, podniesienie konkurencyjności dzięki ofercie turystycznej w miejscu zamieszkania, wzbogacania istniejących i kreowanie nowych produktów turystycznych wykorzystujących dziedzictwo kulturowe.

1. Realizacja programu ogólnospołecznej edukacji kulturowej; edukacja dzieci i młodzieży nastawiona na poznanie wartości tzw. "małych ojczyzn" i wskazanie potrzeby ochrony krajobrazu kulturowego jako swoistego wyróżnika i świadectwa tożsamości regionalnej.

2. Współudział w organizacji i współfinansowanie imprez kulturalnych, zwłaszcza oznaczeniu ponadlokalnym, promujących dziedzictwo kulturowe; dalsze uczestnictwo gminy, placówek szkolnych, bibliotecznych i instytucji kultur w Europejskich Dniach Dziedzictwa.

3. Działania związane z funkcjonowaniem szlaków edukacyjno-turystycznych zasobach dziedzictwa kulturowego.

4. Stała opieka nad pomnikami i miejscami pamięci. Inwentaryzacja miejsc pamięci na terenie miasta, opracowywanie projektów lub koncepcji ich zagospodarowania.
5. Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi, muzeami, instytucjami regionalnymi, wojewódzkimi oraz ministerialnymi w promocji dziedzictwa kulturowego gminy.
6. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy oraz upowszechnianie problematyki ochrony dóbr kultury w mediach, Internecie, prasie, wydawnictwa własne gminy.

Na podstawie art. 87 ust. 5 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Opola Lubelskiego sporządza sprawozdanie z realizacji Czteroletniego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Opole Lubelskie na lata 2022-2023.

W zakresie zadania nr 1a Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

W ramach Programu *Opole Lubelskie do dotknięcia, do zasmakowania*, prowadzona była rewitalizacja historycznego centrum Opola Lubelskiego. Zgodnie z zawartymi umowami przebudowano ul. Nowy Rynek, wykonano chodniki, nawierzchnię drogi, dokonano nasadzeń nowych gatunków drzew (84 sztuki) oraz krzewów. W przestrzeni publicznej zostały usytuowane ławki oraz kosze. Zakres prac został wykonany zgodnie z uzgodnieniami z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie.

W zakresie zadania nr 1b Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

W okresie sprawozdawczym zamontowano nowy krzyż drewniany oraz tablicę informacyjną w bezpośrednim sąsiedztwie mogiły zbiorowej Powstania Styczniowego 1863 r. położonej w gminie Opole Lubelskie, obręb 0018 Kluczkowice, działka nr 1485. Nowy krzyż zastąpił dotychczas istniejący, który uległ zniszczeniu. Tablica informacyjna z nowym krzyżem upamiętnia miejsce spoczynku uczestników Powstania Styczniowego w bitwie pod Chruśliną w 1863 r. Dodatkowo wykonano i ustawiono tablicę kierunkową. Wykonano dojście do mogiły od strony drogi asfaltowej. Uporządkowano zieleni poprzez wycinkę krzewów w obrębie mogiły. Krzyż oraz tablica informacyjna zostały ustawione poza wzniesieniem ziemnym stanowiącym mogiłę powstańców. Ustawienie krzyża i tablicy nie spowodowało ingerencji w strukturę zabytku.

W zakresie zadania nr 1c Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

W okresie sprawozdawczym nie prowadzono prac porządkowych (cmentarz nieczynny, ekshumacja zwłok i przeniesienie ciał na cmentarz w okolice Puław).

W zakresie zadania nr 1d Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Pielęgnacja zieleni wraz z nasadzeniem nowych gatunków drzew i krzewów.

W zakresie zadania nr 1e Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

W okresie sprawozdawczym nie prowadzono prac porządkowych

W zakresie zadania nr 1f Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

W okresie sprawozdawczym nie uzupełniono Gminnej ewidencji Zabytków o karty zespołów pałacowo-parkowych

W zakresie zadania nr 1g Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Miasto Opole Lubelskie posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których zapisy zostały uzgodnione z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wszelkie prace na obiektach i nieruchomościach znajdujących się pod ochroną konserwatorską uzgadniane są z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Stanowi to egzekwowanie zapisów planów miejscowych.

W zakresie zadania nr 1h Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Projekty miejscowych planów uzgadniane są z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Stanowi to egzekwowanie zapisów programów rewitalizacji, studiów widokowo-krajobrazowych, katalogów typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy.

W zakresie zadania nr 1i Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego określają parametry i funkcje budynków. Wszelkie prace uzgadniane są z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Stanowi to egzekwowanie zapisów planów miejscowych.

W zakresie zadania nr 1j Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
W okresie sprawozdawczym nie odnotowano samowoli budowlanych.

W zakresie zadania nr 1k Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
Wszelkie prace budowlane prowadzone są w sposób zapewniający ochronę panoram widokowych o wartościach kulturowych. Stosowne zapisy ochrony panoram widokowych zamieszczone są w studium oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie zadania nr 2a Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
W okresie sprawozdawczym Gmina nie prowadziła prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach stanowiących własność gminy

W zakresie zadania nr 2b Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
Nie opracowano planu remontów obiektów zabytkowych stanowiących własność Gminy.

W zakresie zadania nr 2c Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
W okresie sprawozdawczym Gmina nie prowadziła prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach stanowiących własność gminy. Nie pozyskano środków zewnętrznych.

W zakresie zadania nr 2d Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:
Prowadzone są stałe okresowe przeglądy techniczne obiektów będących własnością Gminy Opole Lubelskie. Dla poszczególnych obiektów prowadzone są książki obiektu budowlanego, które zawierają wskazania wynikające z protokołów z przeglądów.

W zakresie zadania nr 2e Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Gmina Opole Lubelskie corocznie organizuje imprezę plenerową JARMARK Opolski, który ma charakter podadlokalny, z uwagi na fakt, że uczestniczą w nim przedstawiciele miast partnerskich z zagranicy takich jak Racalmutto, Mikohaza. Przedstawiciele tych miast mają możliwość poznania naszego dziedzictwa kulturowego, naszych tradycji rzemieślniczych czy folkloru ludowego. Warto podkreślić, że w imprezie uczestniczą również mieszkańcy z całego woj. lubelskiego ponieważ jest to dość dobrze rozpoznawalna impreza na terenie całego woj. Lubelskiego. Dodatkowym bardzo ważnym elementem promującym dziedzictwo kulturowe naszego obszaru jest partycypowanie w kosztach współorganizacji wyjazdów zespołu ludowego - Dziecięcego Zespołu Tańca Ludowego POWIŚLOKI- którzy uczestnicząc w festiwalach ludowych na terenie całego kraju, jak również za granicą promują nasze tradycje , muzykę, folklor. Gmina Opole Lubelskie jest równie współorganizatorem ŚWIĘTA PRODUKTU LOKALNEGO, który organizowany jest przez Lokalną Grupę Działania "Owocowy Szlak". Impreza ta ma charakter ponadlokalny, a biorą w niej udział rzemieślnicy, artyści ludowi KGW z terenu całego powiatu opolskiego. Podczas tej imprezy promowane są tradycyjne potrawy, produkty regionalne, przyśpiewki kapel ludowych czy rękodzieło artystyczne. ŚPL odbywa się już od ponad 10 lat promując dziedzictwo kulturowe regionu.

Bardzo ważnym elementem promującym dziedzictwo kulturowe naszego obszaru jest współpraca z zespołem ludowym tj. z Dziecięcym Zespołem Tańca Ludowego POWIŚLOKI. Gmina Opole Lubelskie partycypuje w kosztach współorganizacji wyjazdów zespołu ludowego, którzy uczestnicząc w festiwalach ludowych na terenie całego kraju, jak również za granicą promują nasze tradycje , muzykę, folklor.

Gmina Opole Lubelskie współpracuje ze stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania "Owocowy Szlak". Wspólnie

ze stowarzyszeniem jest współorganizatorem ŚWIĘTA PRODUKTU LOKALNEGO. Impreza ta ma charakter ponadlokalny, a biorą w niej udział rzemieślnicy, artyści ludowi KGW z terenu całego powiatu opolskiego. Podczas tej imprezy promowane są tradycyjne potrawy, produkty regionalne, przyśpiewki kapel ludowych czy rękodzieło artystyczne. ŚPL odbywa się już od ponad 12 lat promując dziedzictwo kulturowe regionu. Dodatkowym elementem współpracy jest wspólne opracowywanie materiałów do publikacji promujących dziedzictwo kulturowe regionu.

Gmina Opole Lubelskie współpracuje również z Towarzystwem Przyjaciół Miasta Opola Lubelskiego, a dzięki tej współpracy wydawany jest raz w roku "Regionalista Opolski".

W zakresie zadania nr 2f Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

W okresie sprawozdawczym nie dokonano zmiany sposobu użytkowania lub adaptacji nieużytkowanych obiektów zabytkowych (będących własnością gminy) do nowych funkcji.

W zakresie zadania nr 2g Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Co roku prowadzone są prace pielęgnacyjne drzew i krzewów w ścisłym centrum miasta. Co roku prowadzone są prace porządkowe na cmentarzu przy ul. Lubelskiej oraz innych w miejscach pamięci. W ramach prac wykonywane jest koszenie, równanie terenu, grabienie liści itp.

W zakresie zadania nr 2h Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Nie dofinansowywano prac remontowych rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy.

W zakresie zadania nr 2i Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Nie prowadzono prac przy obiektach poprzemysłowych stanowiących własność Gminy.

W zakresie zadania nr 2j Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Prowadzone są stałe okresowe przeglądy techniczne obiektów będących własnością Gminy Opole Lubelskie. Dla poszczególnych obiektów prowadzone są książki obiektu budowlanego, które zawierają wskazania wynikające z protokołów z przeglądów.

W zakresie zadania nr 2k Gmina Opole Lubelskie w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Prowadzone są stałe okresowe przeglądy techniczne obiektów będących własnością Gminy Opole Lubelskie. Dla poszczególnych obiektów prowadzone są książki obiektu budowlanego, które zawierają wskazania wynikające z protokołów z przeglądów.

W zakresie zadań dodatkowych w okresie sprawozdawczym podjęła następujące działania:

Aktualizacja informacji o dziedzictwie kulturowym miasta w prowadzonym przez Urząd Miejski portalu internetowym www.opolelubelskie.pl. Stałe poszerzanie zawartości portalu internetowego o informacje na temat historii gminy, wartości zasobów dziedzictwa kulturowego, potrzeb ochrony, tradycji lokalnych. Zadanie mogłoby być realizowane przy współpracy z Towarzystwem Przyjaciół Miasta Opola Lubelskiego. Działania takie wpływają na wzrost zainteresowania dziedzictwem kulturowym, przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności turystycznej miasta poprzez podniesienie rangi informacji turystycznej, podniesienie konkurencyjności dzięki ofercie turystycznej w miejscu zamieszkania, wzbogacania istniejących i kreowanie nowych produktów turystycznych wykorzystujących dziedzictwo kulturowe.

W 2022 r. zostało organizowane we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa Seminarium i szkolenie pt. „Dziedzictwo niematerialne jako budulec przedsięwzięć społecznych w rewitalizacji”, które w sposób szczegółowy poruszyło temat dziedzictwa niematerialnego.

